

ZAWODY I SPECJALNOŚCI

Zawód to pojęcie nieposiadające jednoznacznej definicji. Wyjaśnienie tego terminu uzależnione jest przede wszystkim od dyscypliny naukowej, której punkt zainteresowania stanowi.

Zawód w ujęciu pedagogicznym to wykonywany zespół czynności społecznie użytecznych, wyodrębnionych na skutek podziału pracy i wymagających od pracownika posiadania odpowiedniej wiedzy i umiejętności.

Definicje socjologiczne zawodu podkreślają znaczenie wykonywanych w jego ramach czynności, jako tych, które pozwalają zająć jednostce miejsce w strukturze społecznej, tj. dają określoną pozycję społeczno – zawodową.

Z punktu widzenia psychologicznego zawód to przede wszystkim system czynności z jednej strony wykorzystujących skłonności i zdolności pracownika, zaś z drugiej wpływających na kształtowanie się osobowości, postępowanie wobec ludzi i otoczenia, rozwój procesów poznawczych, przebieg życia emocjonalnego.

W ekonomicznych ujęciach definicji zawodu najważniejszy jest kontekst zabezpieczenia materialnego, czyli wynagrodzenia które powinno się uzyskiwać za pracę w danym zawodzie.

W Klasyfikacji Zawodów i Specjalności zawód zdefiniowano następująco: „*Zawód stanowi źródło dochodów i oznacza zestaw zadań (czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wymagających kompetencji nabytych w toku uczenia się lub praktyki; specjalność obejmuje część zawodu, wymagającą dodatkowych kompetencji*”.

[Klasyfikacja zawodów i specjalności stanowiąca załącznik do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. z 2014 r., poz. 1145)].

Zawód wyuczony jest zespołem wiadomości oraz umiejętności nabytych w procesie przygotowania zawodowego, które warunkują wykonywanie zawodu. Określony jest on w świadectwach, dyplomach, a także innych dokumentach potwierdzających nabyte kwalifikacje. Zawodowi wyuczonemu, w zależności od szerokości jego profilu, może odpowiadać w praktyce kilka lub nawet kilkanaście zawodów (specjalności) funkcjonujących na rynku pracy, ujętych w Klasyfikacji Zawodów i Specjalności. Zawód zdobywany w trakcie kształcenia zawodowego nazywany jest zawodem szkolnym.

Zawód wykonywany to zespół czynności bądź prac, których wykonywanie jest głównym źródłem utrzymania jednostki i ewentualnie jej rodziny. Zawód ten jest tzw. zawodem gospodarczym, czyli występującym na rynku pracy. Nazewnictwo zawodów wykonywanych ujmuje Klasyfikacja Zawodów i Specjalności.

Specjalność to pojęcie węższe od zawodu. Zawód może dzielić się na specjalności. Stanowi ona wynik podziału pracy w ramach danego zawodu, zawiera część czynności o podobnym charakterze (związanych z wykonywaną funkcją bądź przedmiotem pracy) wymagających

pogłębionej lub dodatkowej wiedzy i umiejętności zdobytych podczas dodatkowego szkolenia czy praktyki.

Zadanie zawodowe wynika z pełnionych funkcji oraz obowiązków i składa się z poszczególnych czynności zawodowych. Jest celowym, zawodowo zorientowanym działaniem pracownika, przy wykorzystaniu określonych metod, procedur i technik, które umożliwiają zakończenie danej jednostki pracy. Zadanie wymaga oddziaływania przez pracownika na takie elementy, jak np. wyposażenie, informacje, inni ludzie, przyroda.

Umiejętność definiuje się jako sprawdzoną zdolność wykonania odpowiedniej klasy zadań wchodzących w skład danego zawodu (specjalności).

Kwalifikacje zawodowe są układem wiedzy i umiejętności wymaganych do realizacji składowych zadań zawodowych.

Klasyfikacja Zawodów i Specjalności, stanowiąca główne źródło informacji o zawodach, to pięciopozomowy, usystematyzowany hierarchicznie zbiór zawodów i specjalności, które występują na rynku pracy. Struktura klasyfikacji jest wynikiem grupowania poszczególnych zawodów i specjalności w grupy elementarne, a te z kolei w grupy średnie, duże i wielkie, na podstawie podobieństwa kompetencji wymaganych do realizacji zadań zawodowych. W ramach grup elementarnych sklasyfikowano w sumie 2443 zawody i specjalności. Wszystkie pozycje klasyfikacyjne posiadają symbol cyfrowy (kod). Zawodom i specjalnościom przyporządkowano kody sześciocyfrowe.

Uwaga: Obowiązujący kod zawodu zawsze należy sprawdzić w aktualnej Klasyfikacji Zawodów i Specjalności!

Obowiązująca Klasyfikacja Zawodów i Specjalności do pobrania:

<http://psz.praca.gov.pl/documents/10240/121122/Dz.U.14.1145.pdf>

Alfabetyczny indeks zawodów ujętych w aktualnej Klasyfikacji Zawodów i Specjalności do pobrania:

<http://psz.praca.gov.pl/documents/10240/54723/Alfabetyczny%20indeks%20zawod%C3%B3w%20do%20KZiS%20%28Dz.%20U.%2028.08.14%2Cpoz.1145%29st.22.12.%202014.pdf>

Informacje o zawodach, w tym m. in.: opisy zawodów, wykazy zadań zawodowych, standardy kwalifikacji zawodowych, informacje na temat zapotrzebowania na dane zawody (zawody deficytowe i nadwyżkowe) można znaleźć na poniższych stronach internetowych:

1.Klasyfikacja Zawodów i Specjalności

<http://psz.praca.gov.pl/documents/10240/121122/Dz.U.14.1145.pdf>

2. Wyszukiwarka opisów zawodów

<http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow>

3. Baza standardów kompetencji/kwalifikacji zawodowych i modułowych programów szkoleń

<http://www.kwalifikacje.praca.gov.pl/>

4. Doradca 2000

<https://doradca.praca.gov.pl/d2k5/zawody>

5. Przewodnik po zawodach

<http://psz.praca.gov.pl/-/180719-przewodnik-po-zawodach-wydanie-ii>

6. Zawody deficytowe i nadwyżkowe

<http://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/raporty-sprawozdania/rynek-pracy/zawody-deficytowe-i-nadwyzkowe/>

http://pup-wegorzewo.pl/index.php?option=com_content&task=category§ionid=14&id=39&Itemid=60

Część teoretyczną opracowano na podstawie objaśnień do struktury Klasyfikacji Zawodów i Specjalności oraz pozycji: Krystyna Lelińska „Zawodoznawstwo w planowaniu kariery”.